

ค้นหาครู เพื่อศิษย์

A QUEST FOR TEACHER
FOR STUDENTS

ตลอดหลายทศวรรษที่ผ่านมา
ระบบการศึกษาถูกมองว่าล้มเหลว
การศึกษาไทยจะก้าวไกลได้มากเพียงใด
คงปฏิเสธไม่ได้ว่าครูมีหัวใจเพื่อศิษย์
เป็นปัจจัยสำคัญของการพัฒนา

FOR OVER DECADES, THE EDUCATIONAL
SYSTEM IN THAILAND HAS BEEN BRANDED
A FAILURE. UNQUESTIONABLY, SUCCESS
OF THAI EDUCATION DEVELOPMENT IS
SUBJECT TO HOW MUCH THE TEACHERS
PULL THEIR HEART OUT FOR STUDENTS.

หาก “ครูเพื่อศิษย์” ที่มีอยู่มากมายบนแผ่นดินไทย สามารถนำเอาการจัดการความรู้มาเป็นพลังในการขยายสิ่งดีๆ ด้วยการนำเอาแบบปฏิบัติที่ดี (Best Practice) มาแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันในกลุ่ม ก็จะทำให้ได้เรื่องเล่าที่เป็นแบบปฏิบัติ เพื่อเป็นตัวอย่างในการจัดกระบวนการเรียนรู้ดี ๆ มากมาย และที่สำคัญการรวมกลุ่มของครูที่มีแรงบันดาลใจทุ่มเททำงานสร้างสรรค์เพื่อการเรียนรู้ของศิษย์นี้เอง จะก่อพลังขับเคลื่อนขบวนการครูเพื่อศิษย์ให้แผ่ขยายองค์ความรู้ออกไปอย่างไม่รู้สิ้นสุด

ขบวนการ “ครูเพื่อศิษย์”

ในการประชุมของคณะกรรมการบริหารสถาบันคลังสมองของชาติ เมื่อวันที่ 3-4 พฤษภาคม พ.ศ. 2551 ที่ประชุมมีมติให้ “การพัฒนาครู” ในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นงานสำคัญอย่างหนึ่งที่จะต้องดำเนินการ โดยกำหนดนิยามคำว่า “ครูดี” หมายถึง ครูที่มีหัวใจอยู่ที่ศิษย์ หรือเอาใจใส่ศิษย์ มีความพากเพียรดำเนินการเพื่อจัดการเรียนรู้ของศิษย์ ทั้งที่เรียนดีและที่เรียนอ่อน ให้บรรลุผลสำเร็จลุล่วงเป็นอย่างดี สามารถนำองค์ความรู้มาเป็นตัวอย่าง และจัดการเรียนรู้ที่ตนพัฒนาขึ้นจากการทำงานมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้อื่นต่อไป

วิธีปฏิบัติที่ ศ. นพ. วิจารณ์ พานิช ประธานกรรมการมูลนิธิสถาบันส่งเสริมการจัดการความรู้เพื่อสังคม (สคส.) เสนอแนะต่อสถาบันคลังสมองของชาติในครั้งนั้น คือ สนับสนุนให้มีเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์การเรียนการสอน รวมถึงกิจกรรมดี ๆ หลากหลายรูปแบบ ทั้งที่เกี่ยวกับการเรียนรู้วิชาต่าง ๆ การแก้ปัญหาส่วนตัวของนักเรียน การแก้ปัญหาความประพฤติ และส่งเสริมกิจกรรมนอกหลักสูตรที่มีผลดีต่อนักเรียนและชุมชนเป็นต้น โดยผู้เข้าร่วมกิจกรรมจดบันทึกเรื่องราวดังกล่าวไว้เป็ยลายลักษณ์อักษร นอกจากนี้ยังจัดเก็บฐานข้อมูลไว้เป็นหมวดหมู่สำหรับผู้สนใจได้ค้นคว้าเพิ่มเติมได้ง่ายทางอินเทอร์เน็ต สำหรับเรื่องที่เด่นมาก ๆ อาจชักชวน

ให้สื่อมวลชนไปสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้อง และนำเสนอข้อมูลอันเป็นประโยชน์ ผ่านทางหนังสือพิมพ์ วิทยุ หรือโทรทัศน์ ฯลฯ การปฏิบัตินี้สามารถร่วมกัน ใช้ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ได้ไม่จำกัด

หัวใจของความสำเร็จของการทำงานนี้ คือ การทำต่อเนื่องด้วยเวลาที่ยาวนานพอที่จะปรับเปลี่ยนวัฒนธรรม จากการสร้างครูแบบเน้นทฤษฎี มาเป็นเน้นปฏิบัติ เปลี่ยนจากเน้นการฝึกอบรมเป็นเน้นการเรียนรู้จากการปฏิบัติแล้วเสริมด้วยทฤษฎีต่าง ๆ

ดังนั้น ครูที่มีผลงานสร้างสรรค์ศิษย์ ช่วยเหลือศิษย์อย่างน่าชื่นชม ก็คือครูที่มีความรู้ด้านการจัดการเรียนรู้ ซึ่งความรู้จากหลากหลายส่วนเหล่านี้จะเป็นเสมือนนวัตกรรมเล็ก ๆ ถ้ามีการนำมาขยายผล ตั้งวงแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ก็จะสร้างประโยชน์มหาศาลในการจัดการเรียนรู้ให้แก่เด็ก จากนั้นเมื่อครูทั้งหลายสามารถนำไปดัดแปลงใช้ต่อ ผลเป็นอย่างไรเอากลับมาตั้งวงแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันอีกครั้ง ทั้งวงจริงและวงเสมือน (virtual) ก็จะเกิดขบวนการปฏิรูปการเรียนรู้อย่างแท้จริง ซึ่งเป็นขบวนการที่ให้ประโยชน์โดยตรงแก่เด็ก เมื่อครูใส่ใจเด็กอย่างต่อเนื่องและจริงจัง ก็ย่อมเข้าใจปัญหาต่าง ๆ พร้อมเกิดกระบวนการพัฒนาอย่างมากมายตามมา

แนวความคิดที่ ศ. นพ.วิจารณ์ พานิชเสนอไว้ทั้งหมดนี้ ไม่ได้เกิดการปฏิบัติในทันที นับจากนั้นราวหนึ่งปี นพ.ประเสริฐ ผลิตผลการพิมพ์ เลขาธิการมูลนิธิสาคศรี-สฤษดิ์วงศ์ ซึ่งเป็นมูลนิธิที่ให้การสนับสนุนการพัฒนาการเรียนรู้และนวัตกรรมทางการศึกษามาตั้งแต่ พ.ศ. 2537 จึงได้เข้ามาขานรับแนวคิดนี้ ด้วยเห็นว่ามีความสอดคล้องกันกับเจตนารมณ์ของทางมูลนิธิที่ดำเนินการในเรื่องการสร้างเสริมจิตวิญญาณความเป็นครูอย่างต่อเนื่อง

ภาระหน้าที่อันท้าทาย คือ การสานเครือข่ายครูที่ทุ่มเททำเพื่อศิษย์ที่คาดว่าจะมีอยู่ร้อยละ 10 ของจำนวนครูที่มีอยู่ 600,000 คน ให้เข้ามา

ผสมผสานความร่วมมือกันอย่างค่อยเป็นค่อยไป เพื่อนำพลังตื่นรู้เหล่านั้นมาขับเคลื่อนขบวนการครูเพื่อศิษย์ หรือขบวนการปฏิรูปการเรียนรู้ที่มีอยู่จริงจากผู้มีประสบการณ์ตรง

ผลตอบแทนที่ครูในเครือข่ายจะได้รับ คือ ครูได้พัฒนาตนเองจากการปฏิบัติงานและทำงานสร้างสรรค์เพื่อศิษย์ อันเป็นแนวคิดการพัฒนาครูแนวใหม่สำหรับสังคมไทย ที่มีวิธีการเป็นธรรมชาติที่สุด เป็นของจริงแท้ที่สุด ยั่งยืนที่สุด ที่สำคัญ คือ ยกย่องศักดิ์ศรีของครูอย่างสูงที่สุด

เริ่มต้นจากจุดเล็ก ๆ ที่ยิ่งใหญ่

“ครูเพื่อศิษย์” เริ่มที่ใจ ต่อด้วยการลงมือทำ พิสูจน์ด้วยการกระทำอย่างต่อเนื่อง และมีความสุขจากการกระทำนั้น เพราะ “ครูเพื่อศิษย์” ที่แท้จริงแล้ว แม้จะไม่มีใครเห็นคุณงามความดี ไม่ได้รับการยกย่อง ไม่ได้ผลตอบแทน ครูก็ยังเดินหน้าทำหน้าที่ “ครูเพื่อศิษย์” อย่างไม่ย่อท้อ เพราะทำด้วยใจที่หวังดี เห็นคุณค่าของศิษย์ซึ่งก็คือเยาวชนที่เป็นอนาคตของชาติ

การจะทำให้ได้ผลต่อคุณภาพการศึกษาจริง ๆ ทุกคนต้องช่วยกันทำ เรื่องนี้อย่างต่อเนื่อง ทั้งตัวครู เพื่อนครูที่อยู่แวดล้อม โรงเรียน และเครือข่าย เพื่อที่สังคมจะได้มีชุมชนแห่งการเรียนรู้แทรกตัวอยู่ในทุกพื้นที่ โดยที่แต่ละกลุ่มก็จะช่วยกันส่งเสริมผลักดันกระบวนการเรียนรู้ ทั้งในเรื่องของการแลกเปลี่ยนวิธีการเรียนรู้ของเด็กที่ได้ผล และการเข้าไปมีความสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชน สังคม เพื่อดึงพลังเหล่านั้นกลับมาเป็นแรงหนุนให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

การค้นหาครูดีมีหลักการสำคัญ คือ การไม่ทำให้การค้นหา “ครูดี” กลายเป็นการงมเข็มในมหาสมุทร แต่จะช่วยทำให้เห็นว่าจริง ๆ แล้วบ้านเมืองของเรามีครูดีอยู่แล้วจำนวนมากมาย แม้จะเป็นครูส่วนน้อย แต่ก็

การปฏิบัติที่ดีเด่นครบถ้วนด้วยคุณสมบัติหลัก (Core Competency) ของ “ครูดี”

ขบวนการครูเพื่อศิษย์เป็นขบวนการที่ทำขึ้นอย่างไม่เป็นทางการ แบบ กึ่งอาสาสมัคร คือ ทำด้วยใจในการมาพบปะกันแต่ละครั้ง ครูเพื่อศิษย์แต่ละ ท่านก็จะนำเอาวิธีการออกแบบกระบวนการเรียนรู้มาแลกเปลี่ยนกัน เพื่อให้ ได้เรื่องเล่าที่เป็นแบบปฏิบัติดี ๆ มากมาย สร้างแรงบันดาลใจให้กับเพื่อนครู อื่น ๆ ให้กลับไปทุ่มเททำงานสร้างสรรค์เพื่อการเรียนรู้ของศิษย์ต่อไป พร้อม กันนั้น เหล่าครูทั้งหลายก็จะมารวมกลุ่มกัน ขับเคลื่อนขบวนการครูเพื่อศิษย์ หาทางขยายกลุ่ม ขยายวิธีการ ขยายเพื่อนร่วมอุดมการณ์ออกไปเรื่อย ๆ และ โดยใช้พลังของเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเข้ามาเอื้อให้เกิดการ เรียนรู้ให้มากที่สุด

ยิ่งไปกว่านั้นคือ ขบวนการนี้ยังสามารถเชื่อมไปสู่การทำวิจัยใน โรงเรียน (Routine to Research) เพื่อสร้างสรรค์วิธีการเรียนรู้ที่สนุก เกิด การเรียนรู้ที่ลึกและเชื่อมโยง เป็นการสร้างความรู้ใหม่เกี่ยวกับการจัดการ เรียนรู้ของเด็กที่มีพื้นฐานต่าง ๆ กัน อันก่อให้เกิดการยกระดับการวิจัยในวง การศึกษาที่ยึดอยู่กับปฏิบัติการเพื่อศิษย์อีกด้วย

พลังของชุมชนเรียนรู้

การมารวมตัวของครูทั้งหลายนี้ ซึ่ง ณ วันนี้มีสมาชิกเข้าร่วม กระบวนการประมาณ 40 คน มีเครือข่ายอยู่ทั่วประเทศ เป็นการรวมกันเพื่อ ทำเรื่องยากให้เป็นเรื่องง่าย ร่วมสร้างทัศนคติที่ว่า การเรียนรู้นั้นเป็นเรื่อง สนุก การเข้ามาร่วมพูดคุย แลกเปลี่ยนกันแต่ละครั้งจะช่วยฝึกทักษะ และช่วย สร้างบรรยากาศให้สมาชิกเห็นคุณค่าของการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และรู้สึกว่ ตนมีเพื่อนร่วมอุดมการณ์ นำไปสู่การปฏิรูปการเรียนรู้ด้วยการจัดการความรู้ ระหว่างกลุ่มครูที่มีประสบการณ์ตรงในการจัดการเรียนการสอนแบบการใช้

ปัญหาเป็นฐานหรือ Problem-Based Learning (PBL) ซึ่งเป็นแนวทางการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับสถานการณ์ของศตวรรษที่ 21 ซึ่งต้องการการเรียนรู้ในมิติใหม่ นั่นคือ การรวมตัวกันเรียนรู้เพื่อช่วยกันนำประสบการณ์ความสำเร็จที่เคยมีกันคนละเล็กคนละน้อยมาแบ่งปัน แลกเปลี่ยนกัน แล้วต่อยอดการเรียนรู้กับกลุ่มเพื่อนที่ชุมชน หรือไปตั้งกลุ่มกับครูในโรงเรียนของตนกลับไปสร้างชุมชนการเรียนรู้ครูเพื่อศิษย์ที่เรียกว่า Professional Learning Community (PLC) ขึ้นในท้องถิ่น เพื่อเอื้อให้ครูมีความสามารถในการพัฒนาตนเอง พัฒนากลุ่มเพื่อน ซึ่งหมายถึง การขยายวงของการพัฒนาการศึกษาของชาติให้กว้างไกลไม่มีที่สิ้นสุด

ขอบคุณที่มอบบทความจาก:

วารสารสื่อพลัง ปีที่ 20 ฉบับที่ 2 (เมษายน - มิถุนายน 2555)